

Ε Λ Λ Η Ν Ι Κ Η Δ Η Μ Ο Κ Ρ Α Τ Ι Α

Προς τους
Ιατρικούς Συλλόγους της Χώρας

Αθήνα 26/9/2017
ΑΠ: 2110

Κυρία/ε Πρόεδρε,

Σας διαβιβάζουμε έγγραφο του Υπουργείου Υγείας, Γεν.Δ/ση Δημόσιας Υγείας, & Υπηρεσιών Υγείας, Δ/ση Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας & Πρόληψης, Τμήμα Δ' Αγωγής Υγείας και Πρόληψης, με αριθμ.πρωτ. Γ3δ/Δ/Φ/18 Γ/Γ.Π.οικ.71716/25.9.2017, (ΑΠ ΠΙΣ: 2099/25.9.2017), με θέμα: «Οργάνωση και Ανάπτυξη Εθνικού Πιλοτικού Προγράμματος Πρόληψης και Προαγωγής της Υγείας των Ηλικιωμένων Ατόμων-ΗΠΙΟΝΗ», με θέμα για το 2017 «Πρόληψη της άνοιας και έγκαιρη αντιμετώπιση των συνεπειών της», με τη παράκληση όπως ενημερώσετε τα μέλη περιοχής ευθύνης του Συλλόγου σας.

Για τον Π.Ι.Σ.

Εμμανουήλ Ηλιάκης
Προϊστάμενος Διοικ.Υπηρεσιών

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΙΑΤΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (Π.Ι.Σ.)

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ 3 & ΨΗΛΑΝΤΟΥ • 106 75 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ.: 210 7258660, 210 7258661, 210 7258662, FAX: 210 7258663
PANHELLENIC MEDICAL ASSOCIATION • 3, PLOUTARCHOU & IPSILANDOU Str., 106 75 ATHENS • HELLAS
www.pis.gr • e-mails: ΚΕΝΤΡΙΚΟ: pisinfo@pis.gr • ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: pis@pis.gr • ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ: pisref@pis.gr
ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟ: pislog@pis.gr • ΔΙΕΘΝΕΣ: pisinter@pis.gr, pisinter1@pis.gr
ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΣΗ: pismember@pis.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
 ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ
 & ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ
 Δ/ΝΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΥΓΕΙΑΣ
 & ΠΡΟΛΗΨΗΣ
 ΤΜΗΜΑ Δ'
 ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

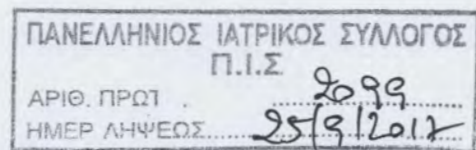
ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΕΠΕΙΓΟΝ

Αθήνα, 25.09.2017

Αρ. πρωτ.: Γ3δ/Δ.Φ.18Γ/Γ.Π.οικ.71716

Ταχ. Διεύθυνση : Αριστοτέλους 17
 Ταχ. Κώδικας : 101 87
 Πληροφορίες : Ε. Χατζηχαραλάμπος
 : Κ. Κραβαρίτη
 Τηλέφωνο : 213-2161623/1620
 Φαξ : 210-5230577
 E-mail : pfy4@moh.gov.gr

ΠΡΟΣ : ΟΠΩΣ ΠΙΝΑΚΑΣ
 ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

ΘΕΜΑ: «Οργάνωση και Ανάπτυξη Εθνικού Πιλοτικού Προγράμματος Πρόληψης και Προαγωγής της Υγείας των Ηλικιωμένων Ατόμων - ΗΠΙΟΝΗ», με θέμα για το 2017 «Πρόληψη της άνοιας και έγκαιρη αντιμετώπιση των συνεπειών της»

Σχετ.:

1. Το αρ. πρωτ. 364/12-9-2017 έγγραφο της Ελληνικής Ψυχιατρικής Εταιρείας
2. Το αρ. πρωτ. 238/12-9-2017 έγγραφο του Συλλόγου Ελλήνων Εργοθεραπευτών
3. Το αριθμ. πρωτ. 117/28-08-2017 έγγραφο της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Νόσου Alzheimer και Συναφών Διαταραχών
4. Το αριθμ. πρωτ. 213/2017/21-08-2017 έγγραφο του Πανελλήνιου Συλλόγου Φυσικοθεραπευτών
5. Το αρ. πρωτ. 1144/21-08-2017 έγγραφο του Πανελλήνιου Συλλόγου Επισκεπτών Υγείας
6. Το αρ. πρωτ. 76/21-08-2017 έγγραφο της Γηριατρικής και Γεροντολογικής Εταιρείας Νοτιοδυτικής Ελλάδος (Γ.Γ.Ε.Ν.Ε.)
7. Το αρ. πρωτ. 8961/5-08-2017 έγγραφο του Πανελλήνιου Ψυχολογικού Συλλόγου
8. Η από 31/07/2017 επιστολή του Συλλόγου Ελλήνων Ψυχολόγων
9. Το αρ. πρωτ. 3985/Φ7/26-07-2017 έγγραφο της Ιατρικής Εταιρείας Αθηνών
10. Τα από 25-07-2017 και 30-08-2017 ηλεκτρονικά μηνύματα της Εταιρείας Νόσου Alzheimer και Συναφών Διαταραχών Αθηνών
11. Το από 25-07-2017 ηλεκτρονικό μήνυμα της Ένωσης Νοσηλευτών-τριών Ελλάδος
12. Το από 8-6-2016 έγγραφο της Ελληνικής Γεροντολογικής και Γηριατρικής Εταιρείας

Το Γραφείο του Αναπληρωτή Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Υγείας, αρμόδιου για θέματα Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, σε συνεργασία με τη Δ/ση Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας & Πρόληψης του Υπουργείου Υγείας (Υ.Υ.), αρμόδια για τα θέματα ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης, πρόληψης, αγωγής υγείας, προστασίας και προαγωγής της υγείας και λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω σχετικά έγγραφα και την ηλεκτρονική αλληλογραφία, στο πλαίσιο της συνέχισης του Εθνικού Πιλοτικού Προγράμματος Πρόληψης και Προαγωγής της Υγείας των Ηλικιωμένων Ατόμων - ΗΠΙΟΝΗ, σας ενημερώνει για τα ακόλουθα :

A. Με το νόμο 4486/2017 «Μεταρρύθμιση της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, επείγουσες ρυθμίσεις αρμοδιότητας Υπουργείου Υγείας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 115τ Α/7-8-2017), αναμορφώνεται η διάρθρωση των δομών και υπηρεσιών της ΠΦΥ σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, η οργάνωση και ο καθορισμός σχετικών διαδικασιών ανάπτυξης και παροχής φροντίδων υγείας, με προσανατολισμό στην κοινοτική υγεία και στην προαγωγή της υγείας με έμφαση στην πρόληψη και στην αγωγή υγείας, με επίκεντρο τον πολίτη, την οικογένεια, τις ευάλωτες ευπαθείς ομάδες και γενικότερα, την προάσπιση της δημόσιας υγείας.

Στην παρ. 2 του άρθρου 1 όπου καθορίζεται το περιεχόμενο των υπηρεσιών της ΠΦΥ, αναφέρεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση μέτρων και προγραμμάτων, μεταξύ άλλων και για την προαγωγή της υγείας (εδ.β), και γενικότερα, τη διασύνδεση με υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας, Δημόσιας Υγείας καθώς και Υγιεινής-Ασφάλειας της εργασίας (εδ. ιβ,ιγ,ιδ).

Επίσης, οι σκοποί των Τοπικών Μονάδων Υγείας (Το.Μ.Υ.) (παρ.2 άρθρο 5) που σχετίζονται με την αγωγή υγείας, είναι : η προαγωγή και αγωγή της υγείας του πληθυσμού καθώς και η ανάπτυξη σχετικών παρεμβάσεων και δράσεων σε επίπεδο οικογένειας, εργασίας, σχολικών μονάδων και γενικά σε όλο το φάσμα της κοινότητας, σε συνεργασία με φορείς και δομές κοινωνικής φροντίδας και αλληλεγγύης, στο πλαίσιο της συστηματικής παρακολούθησης της υγείας του πληθυσμού (εδ.α,β,δ), η συμβουλευτική και υποστήριξη σε άτομα και οικογένειες (εδ.η), η ανίχνευση ψυχικών παθήσεων και περιστατικών εξαρτήσεων (εδ.ι), καθώς και η εκπαίδευση και η καθοδήγηση ατόμων και οικογενειών για τη διαχείριση χρόνιων νοσημάτων και καταστάσεων υψηλού κινδύνου για την υγεία (εδ.ια).

B. Ενόψει του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας για την Τρίτη Ηλικία την 1^η Οκτώβρη κάθε έτους και στο πλαίσιο του **Παγκόσμιου Μήνα Alzheimer (World Alzheimer's Month)**, όπως έχει καθιερωθεί από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας και είναι ο μήνας Σεπτεμβρίου εκάστου έτους, και με επίκεντρο την **Παγκόσμια Ημέρα Alzheimer – Άνοιας**, που είναι η **21η Σεπτεμβρίου 2017**, κάθε χρόνο εκκινείται από την Παγκόσμια Εταιρεία Νόσου Alzheimer (ADI) σε συνεργασία με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, διεθνής

εκστρατεία για την ευαισθητοποίηση του κοινού και την άρση του στίγματος και της παραπληροφόρησης που περιβάλλει την άνοια.

Μέσω της εκστρατείας αυτής και του μηνύματος «Μη με ξεχνάς» (**Remember Me**), επιδιώκεται να ευαισθητοποιηθούν όλο και περισσότεροι πολίτες σε όλο τον κόσμο, σχετικά με τις επιπτώσεις της άνοιας, μιας ασθένειας που επηρεάζει όλο και περισσότερους ανθρώπους, καθώς περνούν τα έτη ζωής, ενώ συχνά χαρακτηρίζεται ως μια ασθένεια που έχει επιπτώσεις σε όλη την οικογένεια, δεδομένου ότι οι επερχόμενες μεταβολές και διαταραχές στη προσωπικότητα και στην συμπεριφορά του ατόμου που νοσεί, το χρόνιο στρες, καθώς και οι επιδράσεις σε κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, επηρεάζουν άμεσα το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον.

Ο Παγκόσμιος Μήνας για τη Νόσο Alzheimer - Άνοια, αποτελεί μια αφορμή για δράση αλλά και μια ευκαιρία για προβληματισμό, σχετικά με τις επιπτώσεις της άνοιας, ενώ η αντιμετώπισή της, αποτελεί μείζον ζήτημα, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Γ. Η Ελληνική Γeronτολογική και Γηριατρική Εταιρεία, αναγνωρίζοντας την αναγκαιότητα συνέχισης των ενεργειών και των δράσεων που σχετίζονται με την ενεργό και υγιή γήρανση, κατέθεσε εισήγηση στο Υπουργείο Υγείας για τη συνέχιση του προγράμματος «ΗΠΙΟΝΗ», με θέμα για το έτος 2017 «**Πρόληψη της άνοιας και έγκαιρη αντιμετώπιση των συνεπειών της**». Η εν λόγω πρόταση τέθηκε σε διάλογο – διαβούλευση με επιστημονικούς, επαγγελματικούς και κοινωνικούς φορείς και υπηρεσίες.

Συγκεκριμένα, στις συναντήσεις συμμετείχαν και κατέθεσαν προβληματισμούς, απόψεις, προτάσεις, υλικό, μεθοδολογικά εργαλεία καθώς και εισηγήσεις με το συντονισμό της Ελληνικής Γeronτολογικής και Γηριατρικής Εταιρείας και της Δ/σης Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας & Πρόληψης, οι ακόλουθοι φορείς :

- Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (Ε.Ο.Π.Υ.Υ.)
- Ελληνική Γeronτολογική και Γηριατρική Εταιρεία
- Ιατρική Εταιρεία Αθηνών
- Ελληνική Εταιρεία Γενικής Ιατρικής
- Ελληνική Ψυχιατρική Εταιρεία
- Πανελλήνιος Ψυχολογικός Σύλλογος
- Σύλλογος Ελλήνων Ψυχολόγων
- Εταιρεία Νόσου Alzheimer και Συναφών Διαταραχών Αθηνών
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Νόσου Alzheimer και Συναφών Διαταραχών
- Ένωση Νοσηλευτών Ελλάδος
- Πανελλήνιος Σύλλογος Φυσικοθεραπευτών
- Σύλλογος Ελλήνων Εργοθεραπευτών

- Πανελλήνιος Σύλλογος Επισκεπτών Υγείας
- Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία

Το αναφερόμενο πρόγραμμα έχει εθνική εμβέλεια και πιλοτικό χαρακτήρα, προκειμένου να διαμορφωθούν τα δίκτυα των συνεργαζόμενων φορέων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και να εδραιωθούν οι διαδικασίες εκείνες που θα θεμελιώσουν την καθιέρωση και συνέχισή του για τα επόμενα έτη με διαφορετικό θέμα κάθε έτος.

Το πρόγραμμα ξεκίνησε το έτος 2015 με θέμα «Σακχαρώδης Διαβήτης» με την αριθμ. Γ38/Δ.Φ.18Γ/Γ.Π.71484/30-09-2015 (ΑΔΑ : ΩΤΡ1465ΦΥΟ-6ΔΣ) εγκύκλιο, στην οποία περιγράφονται η φιλοσοφία και οι γενικότεροι σκοποί αυτού (παρ. Δ1).

Το εν λόγω Πρόγραμμα για το έτος 2017 ειδικότερα στοχεύει στην :

- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των ατόμων ηλικίας άνω των 55 ετών για την άνοια, την πρόληψη και την ορθή αντιμετώπιση αυτής
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των οικογενειών των ατόμων με άνοια σε θέματα φροντίδας και εξυπηρέτησης αυτών
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών υγείας στη νόσο Alzheimer και των άλλων μορφών άνοιας
- Οργάνωση παρεμβάσεων δευτερογενούς πρόληψης (έγκαιρη διάγνωση) και τριτογενούς πρόληψης (αποκατάσταση)
- Συστηματική παραπομπή και διαχείριση περιστατικών με άνοια σε εξειδικευμένα κέντρα και υπηρεσίες υγείας
- Διενέργεια προληπτικών δοκιμασιών μνήμης για την έγκαιρη διάγνωση της άνοιας σε άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω.

Δ. Γενικά

Δ1. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, η αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης έφερε στο προσκήνιο την άνοια (α στερητικό + νους), με πιο συχνή μορφή αυτής, τη νόσο Alzheimer σαν ένα μείζον ιατρικό, κοινωνικό και οικονομικό πρόβλημα. Στις μέρες μας εκτιμάται ότι υπάρχουν 47 εκατομμύρια άνθρωποι που ζουν με άνοια, αριθμός που θα αυξηθεί δραματικά στο μέλλον, λόγω της αύξησης του προσδόκιμου επιβίωσης τόσο στις αναπτυσσόμενες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Στην Ελλάδα υπάρχουν σήμερα περίπου 200.000 άτομα με άνοια και ο αριθμός αυτός μέχρι το 2050 αναμένεται να ξεπεράσει τις 600.000.

Η νόσος Alzheimer και οι άλλες μορφές άνοιας, προκαλούν υψηλή υγειονομική δαπάνη, ως αποτέλεσμα των αυξημένων αναγκών για θεραπευτική αγωγή και φροντίδα του πάσχοντος και υποστήριξη των φροντιστών. Το ετήσιο κόστος της άνοιας παγκοσμίως το 2010 υπολογίζεται ότι

ανήλθε σε 604 δις δολάρια ενώ στην Ευρώπη ξεπέρασε τα 170 δις ευρώ. Το ετήσιο κόστος της άνοιας στην Ελλάδα πλησιάζει τα 3 δισεκατομμύρια ευρώ.

Η Ε.Ε. αναγνωρίζοντας την σοβαρότητα του προβλήματος, υπογραμμίζει την ιδιαίτερη σημασία και συμβολή στην προαγωγή της ποιότητας ζωής των ασθενών και φροντιστών, των δράσεων στην κοινότητα δεδομένου ότι τα ¾ των φροντιστών πιστεύει ότι η κοινότητα, με την ευρύτερη έννοια, δεν κατανοεί ή δεν αξιολογεί το ρόλο της φροντίδας, δεν είναι φιλική με αποτέλεσμα να υπάρχει αρνητική επίπτωση στην υγεία, στην ευεξία, στις σχέσεις ευοδώντας την κοινωνική απομόνωση.

Δ2. Η νόσος Alzheimer, χαρακτηρίζεται από την εναπόθεση στον εγκέφαλο δύο παθολογικών πρωτεϊνών, του β-αμυλοειδούς και της τ- πρωτεΐνης που προκαλούν εκφύλιση των νευρώνων αυτού. Τα συμπτώματά της είναι: διαταραχές μνήμης, διαταραχές λόγου, απώλεια προσανατολισμού στο χώρο και χρόνο και έκπτωση της καθημερινής λειτουργικότητας. Επίσης, υπάρχουν αλλαγές στην προσωπικότητα, συχνά σωματικά ενοχλήματα και ψυχιατρικά συμπτώματα, όπως απάθεια, κατάθλιψη, επιθετικότητα, ευερεθιστότητα, αρνητισμός, παραλήρημα και ψευδαισθήσεις. Από την έναρξη των συμπτωμάτων μέχρι τα τελικά στάδια της νόσου, μεσολαμβάν κατά μέσο όρο 10 χρόνια.

Οι αιτίες της νόσου Alzheimer δεν είναι συνολικά γνωστές. Οι σημαντικότεροι παράγοντες κινδύνου που έχουν διαπιστωθεί, είναι η γενετική προδιάθεση και η αύξηση της ηλικίας, παράγοντες μη τροποποιήσιμοι. Η αυστηρά κληρονομική μορφή της νόσου, είναι σπάνια, αφορά σε λιγότερο από 1% του συνόλου των πασχόντων και εμφανίζεται σε ηλικίες κάτω των 65 ετών. Η σποραδική μορφή της νόσου Alzheimer που εμφανίζεται μετά τα 65 έτη, έχει μικρότερη κληρονομική επιβάρυνση. Συνολικά ο κίνδυνος νόσησης των πρώτου βαθμού συγγενών των ατόμων με νόσο Alzheimer είναι 3-4 φορές μεγαλύτερος από τα άτομα χωρίς οικογενειακό ιστορικό.

Συνολικά, 11 μελέτες πληθυσμών στην Ευρώπη και στην Αμερική τα τελευταία χρόνια, αποδεικνύουν ότι η επίπτωση της άνοιας μειώνεται, ως αποτέλεσμα της αλλαγής του τρόπου ζωής και του ελέγχου των καρδιαγγειακών παραγόντων κινδύνου. Οι πολιτικές για τη δημόσια υγεία, θα πρέπει να ενθαρρύνουν τα άτομα μέσης ηλικίας να διακόπτουν το κάπνισμα, να ασκούνται σωματικά, να ακολουθούν διατροφή πλούσια σε φρούτα, λαχανικά και ψάρια (Μεσογειακή δίαιτα), να ελέγχουν την παχυσαρκία, τον Σακχαρώδη Διαβήτη και την Υπέρταση και να αποφεύγουν την υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ.

Στο πλαίσιο ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, η Δ/ση Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας & Πρόληψης εξέδωσε τα ακόλουθα έγγραφα:

α) Η με αριθμ. πρωτ. Γ3δ/Δ/ΦΑΥ9/Γ.Π.οικ.69955/10.09.2015(ΑΔΑ:7Ω6Α465ΦΥΟ-Δ3Τ) με θέμα "Παγκόσμιος Μήνας /Ημέρα Alzheimer – Άνοιας_ 21 Σεπτεμβρίου 2015, με θέμα: «Μη με ξεχνάς». (Remember Me).

β) Η με αριθμ. πρωτ. Γ3δ/Δ/ΦΑΥ9/Γ.Π.οικ.68683/15.09.2016(ΑΔΑ:7ΚΣΧ465ΦΥΟ-ΡΩΘ) με θέμα "Παγκόσμιος Μήνας /Ημέρα Alzheimer – Άνοιας_ 21 Σεπτεμβρίου 2016, με θέμα: «Μη με ξεχνάς». (Remember Me).

στα οποία δύναται να αναζητηθούν επιπλέον πληροφορίες για την Άνοια και τη Νόσο Alzheimer.

Ειδικότερα, στην αριθμ. Γ3δ/Γ/ΦΑΥ9/2015/Γ.Π.6995/10.9.2015, (ΑΔΑ:7Ω6Α465ΦΥΟ-Δ3Τ) εγκύκλιο, επισυνάπτονται οδηγίες για ασθενείς με άνοια, οδηγίες επικοινωνίας με τον άρρωστο που είναι σε σύγχυση, για τους περιθάλποντες, για τα πληρώματα του ΕΚΑΒ, τα στελέχη των ΤΕΠ και τους Επαγγελματίες Υγείας, Συμβουλές για την Κατ' Οίκον Φροντίδα για τους ασθενείς με άνοια σε τελικά στάδια της νόσου και κ.α., καθώς και κατάλογος με ειδικευμένες Μονάδες Ψυχικής Υγείας για άτομα με άνοια (συν. 3 και συν.4α έως 4ζ).

Ε. Διαδικασία Ανάπτυξης – Υλοποίησης. Παρεμβάσεις.

1. **Πληθυσμός αναφοράς :** Το Εθνικό Πιλοτικό Πρόγραμμα «ΗΠΙΟΝΗ» απευθύνεται σε άτομα ηλικίας 55 ετών και άνω, προκειμένου να ενημερωθούν και να ευαισθητοποιηθούν πέραν των ηλικιωμένων ατόμων και άτομα μέσης ηλικίας, ώστε να επιτευχθεί η έγκαιρη ανίχνευση και διάγνωση περιστατικών, η διαμόρφωση υγιών στάσεων, συνθηκών και συμπεριφορών καθώς και η ενίσχυση του ρόλου της διαχείρισης των μη μεταδοτικών νοσημάτων και της αυτοφροντίδας.
2. **Συμμετέχοντες φορείς :** Οι δομές που μετέχουν στην υλοποίηση του εν λόγω προγράμματος είναι :
  - α. Δομές Υγείας και Υπηρεσίες του ΕΣΥ όπως Κέντρα Υγείας, Κέντρα Ψυχικής Υγείας, Εξωτερικά Ιατρεία και Εξειδικευμένα Κέντρα και υπηρεσίες Νοσοκομείων,
  - β. Οι Γενικές Δ/νσεις Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας των Περιφερειών της χώρας με τις αρμόδιες υπηρεσίες των Π.Ε.
  - γ. Αναγνωρισμένες θεσμικά δομές και υπηρεσίες των ΟΤΑ όπως Δημοτικά Ιατρεία, ΚΑΠΗ, ΚΗΦΗ, πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι, κ.α. με τη συνεργασία του Ελληνικού Διαδημοτικού Δικτύου Υγιών Πόλεων – Προαγωγής Υγείας
  - δ. Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων, Κέντρα Ημέρας Σωματίων Νόσου Alzheimer, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Σύλλογοι Συνταξιούχων, Ιερές Μητροπόλεις και άλλες υπηρεσίες της τοπικής κοινωνίας
3. **Περίοδος υλοποίησης :** 1^η Οκτωβρίου έως 31 Δεκεμβρίου 2017
4. **Δράσεις – Ενέργειες – Εκδηλώσεις**

α. Ενημέρωση – ευαισθητοποίηση – επιμόρφωση

- Προώθηση ενεργειών ενημέρωσης για την ανάπτυξη του Εθνικού Πιλοτικού Προγράμματος «ΗΠΙΟΝΗ» σε τοπικό επίπεδο μεταξύ των αρμόδιων φορέων, ώστε να διαμορφωθεί το σχετικό δίκτυο (ορισμός υπευθύνων, οργάνωση συναντήσεων).
- Ευαισθητοποίηση, ενημέρωση – πληροφόρηση της κοινής γνώμης/πολιτών, επαγγελματιών υγείας και διάφορων κατηγοριών ευπαθών ομάδων πληθυσμού/πολιτών, για θέματα που σχετίζονται ευρύτερα με την άνοια - Νόσο Alzheimer και την πρόληψη αυτής, με την καθημερινή ζωή των ατόμων με άνοια – Νόσο Alzheimer και των οικογενειών τους, καθώς και τις κοινωνικοοικονομικές διαστάσεις που ανακύπτουν.
- Επιμόρφωση επαγγελματιών υγείας καθώς και άλλων στελεχών αρμόδιων υπηρεσιών στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, που απασχολούνται σε Φορείς, Κέντρα Υγείας και Προγράμματα Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, σε υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης της Τοπικής και Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, καθώς και σε τοπικούς, κοινωνικούς φορείς (συνλόγους, εκκλησία, ενώσεις συνταξιούχων, κ.α.), σε Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων, καθώς και σε άλλες δομές και προγράμματα ανοιχτής φροντίδας για την τρίτη ηλικία.

Οι εν λόγω δράσεις, προτείνεται να αναπτυχθούν με τη συνεργασία τοπικών και περιφερειακών φορέων, αρμόδιων επιστημονικών φορέων (όπως αναφέρονται στην ενότητα Γ' του παρόντος εγγράφου) και εξειδικευμένων Κέντρων και Εξωτερικών Ιατρείων των Δημόσιων και Ιδιωτικών Μονάδων Υγείας.

β. Αξιοποίηση υλικού Αγωγής Υγείας

Στο πλαίσιο των ανωτέρω ενεργειών και δράσεων δύναται να αξιοποιηθεί υλικό αγωγής υγείας (αφίσες, ενημερωτικά έντυπα, ραδιοτηλεοπτικά μηνύματα, οπτικοακουστικό υλικό, κ.α.) όπως αυτό έχει διαμορφωθεί από αρμόδιους φορείς και επιστημονικές εταιρείες.

Ειδικότερα προτείνονται οι ενέργειες :

- Ανάρτηση σε δημόσιους χώρους αφισών και διανομή ενημερωτικού υλικού και εντύπων με οδηγίες, παροτρύνσεις και συμβουλές προς τους πολίτες αλλά και προς ειδικότερες ομάδες πληθυσμού, όπως γονείς, νέους, εκπαιδευτικούς, επαγγελματίες υγείας, κ.α.

- Ανάρτηση του ενημερωτικού υλικού σε ιστοσελίδες Φορέων, ώστε οι ενδιαφερόμενοι πολίτες να έχουν τη δυνατότητα αναζήτησης συμβουλών σχετικά με την Άνοια, την πρόληψη αυτής και τις επιπτώσεις που προκαλεί.

γ. Διαδικασία κλινικών παρεμβάσεων - παραπομπές

Για την ανάπτυξη του Εθνικού Πιλοτικού Προγράμματος «ΗΠΙΟΝΗ», προτείνονται οι ακόλουθες διαδικασίες :

- Με την ολοκλήρωση των ενεργειών και δράσεων ενημέρωσης – πληροφόρησης των πολιτών και ιδιαίτερα των επαγγελματιών υγείας, οι Δημόσιες Δομές παροχής υπηρεσιών ΠΦΥ και οι δομές των ΟΤΑ που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, καλούνται να διαμορφώσουν χρονοδιάγραμμα (ημέρες και ώρες), σύμφωνα με το οποίο οι επαγγελματίες υγείας θα υποδέχονται τους ενδιαφερόμενους/προσερχόμενους που επιθυμούν να εξεταστούν στο πλαίσιο του προγράμματος.
- Παράλληλα διενεργείται η συμπλήρωση των εργαλείων των «Mini-Mental State Examination» και «Γηριατρική Κλίμακα Κατάθλιψης (GDS)» καθώς και άλλων προτεινόμενων εργαλείων από την επιστημονική κοινότητα, όπως δοκιμασίες αξιολόγησης λειτουργικότητας.
- Σε περιπτώσεις διαπίστωσης ευρημάτων που χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης, οι επαγγελματίες υγείας παραπέμπουν τους πολίτες, οργανώνοντας επισκέψεις κατά προτεραιότητα στις Δημόσιες Δομές παροχής υπηρεσιών ΠΦΥ της περιοχής τους, κατόπιν συνεργασίας. Αντιστοίχως οι προαναφερόμενες Δομές παραπέμπουν τα περιστατικά που κρίνουν απαραίτητο για περαιτέρω έλεγχο, θεραπεία και παρακολούθηση στα εξειδικευμένα ιατρεία και Μονάδες.
- Σε περιπτώσεις που κριθεί απαραίτητο οι επαγγελματίες υγείας παραπέμπουν τους πολίτες σε υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής στήριξης, π.χ. κοινωνικές υπηρεσίες, ομάδες αυτοβοήθειας, συλλόγους ασθενών κλπ.

δ. Αξιοποίηση εργαλείων - Δοκιμασιών

Προκειμένου οι επαγγελματίες υγείας να συμβάλλουν στο έργο της πρόληψης, πρόωμης ανίχνευσης και διαχείρισης της Άνοιας, η Εταιρεία Νόσου Alzheimer & Συναφών Διαταραχών Αθηνών, συστήνει την αξιοποίηση των ακόλουθων εργαλείων:

- Εργαλείο «Mini-Mental State Examination»:** είναι μια σύντομη και ευρέως χρησιμοποιούμενη δοκιμασία διαλογής (screening test) που δίνει στον εξεταστή μια συνολική και αδρή εικόνα του επιπέδου των βασικών γνωστικών λειτουργιών του εξεταζόμενου. Είναι ευρέως διαδεδομένο εργαλείο και η χορήγησή του είναι σύντομη (5-10 λεπτά). Αξιολογεί τη λειτουργία της προσοχής, του

προσανατολισμού, της μνήμης, του λόγου και της κατασκευαστικής - οπτικοχωρικής ικανότητας. Αν και μπορεί να εντοπίσει με επιτυχία άτομα που βρίσκονται σε αρχικά, μεσαία ή προχωρημένα στάδια άνοιας, δεν είναι αρκετά ευαίσθητο ώστε να συμβάλλει στον εντοπισμό ατόμων με Ήπια Γνωστική Έκπτωση.

- ii. **Εργαλείο «Γηριατρική Κλίμακα Κατάθλιψης (GDS)» :** είναι κλίμακα η οποία χρησιμοποιείται συστηματικά στην γηριατρική αξιολόγηση για την ανίχνευση των καταθλιπτικών συμπτωμάτων των ατόμων τρίτης ηλικίας. Η χορήγηση της κλίμακας είναι εύκολη και γρήγορη καθώς η πλήρης (με 30 ερωτήσεις) και η σύντομη μορφή της (με 15 ερωτήσεις) απαιτούν μόνο μια απάντηση τύπου ΝΑΙ-ΟΧΙ.»
- iii. **Ερωτηματολόγια - Δοκιμασίες λειτουργικότητας :** αφορούν διάφορα εργαλεία που αποσκοπούν στην εκτίμηση της λειτουργικής ικανότητας των ασθενών συμβάλλοντας στην καλύτερη διαχείριση θεμάτων αυτοφροντίδας, καθημερινότητας και αποκατάστασης.

Τα προαναφερόμενα εργαλεία παρατίθενται προς αξιοποίηση στους ιστοτόπους των επιστημονικών φορέων (ενότητα Ζ').

Η χρήση των ανωτέρω εργαλείων δύναται να γίνεται από επαγγελματίες υγείας που έχουν εκπαιδευθεί σχετικά. Σε αντίθετη περίπτωση οι ενδιαφερόμενοι επαγγελματίες υγείας θα μπορούν να εκπαιδευθούν στα Κέντρα Ημέρας της Εταιρείας Alzheimer, σε συνεργασία τους επιστημονικούς υπευθύνους των φορέων :

- Εταιρεία Νόσου Alzheimer και Συναφών Διαταραχών Αθηνών
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Νόσου Alzheimer και Συναφών Διαταραχών

iv. **Συνεργασίες – Δράσεις στην Κοινότητα**

Σε συνέχεια των προαναφερομένων ενεργειών και δράσεων, οι επαγγελματίες υγείας σε συνεργασία, ανεξαρτήτως του φορέα που εργάζονται, προωθούν παρεμβάσεις σε επίπεδο κοινότητας (σύμφωνα με τα επαγγελματικά τους δικαιώματα) και ειδικότερα στους ακόλουθους τομείς :

- Κατ' Οίκον επίσκεψη για την εκτίμηση λειτουργικής ικανότητας και των συνθηκών διαβίωσης των ασθενών με άνοια, των φροντιστών και των οικογενειών τους
- Ενημέρωση σε θέματα αποκατάστασης
- Ανάπτυξη οργανωμένων παρεμβάσεων και δράσεων αυτοφροντίδας, συμβουλευτικής, κλπ των ασθενών
- Ενδυνάμωση της οικογένειας / φροντιστών
- Ενημέρωση σε θέματα ασφαλιστικών, υγειονομικών και προνοιακών παροχών

- Διασύνδεση με φορείς της τοπικής κοινωνίας για ανάπτυξη κοινών δράσεων σε διάφορα πεδία όπως άσκηση, διατροφή κ.α.
- Αξιοποίηση εθνικών και τοπικών ΜΜΕ για παρουσίαση και συζήτηση θεμάτων και προβολή υλικού
- Διαμόρφωση και ενημέρωση ιστοτόπων με σχετικό υλικό
- Παρεμβάσεις σε ευπαθείς κατηγορίες πληθυσμού, π.χ. άτομα σε ένδεια, ανασφάλιστοι, μετανάστες, κ.α.

Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η ανάπτυξη διαλόγου – κατάθεσης ερωτημάτων προς φορείς υγείας, ή άλλους αρμόδιους φορείς σχετικά με τους ανωτέρω θεματικούς άξονες.

ΣΤ. Προκειμένου να οργανωθούν και να υλοποιηθούν οι εν λόγω δράσεις και ενέργειες, προτείνεται οι αρμόδιοι επαγγελματίες υγείας, όπως ψυχίατροι, νευρολόγοι, παθολόγοι, γενικοί ιατροί, ιατροί δημόσιας υγείας, ψυχολόγοι, φυσικοθεραπευτές-τριες, εργοθεραπευτές-τριες, νοσηλεύτές-τριες, επισκέπτες-τριες υγείας, κοινωνικοί λειτουργοί, κ.α., να συνεργαστούν σε κάθε επίπεδο με σχετικούς φορείς, υπηρεσίες και μονάδες των Νοσοκομείων, των Δημόσιων Δομών παροχής υπηρεσιών ΠΦΥ, με Φορείς Κοινωνικής Φροντίδας, ΟΤΑ (ΚΑΠΗ, ΚΗΦΗ, Βοήθεια στο Σπίτι, Δημοτικά Ιατρεία κ.λ.π.), Συλλόγους, Μ.Κ.Ο., προσανατολισμένες σε θέματα διαχείρισης της Άνοιας και της Νόσου Alzheimer.

Οι ενδιαφερόμενοι φορείς και επαγγελματίες υγείας δύνανται να αναζητήσουν περισσότερες πληροφορίες για θέματα που σχετίζονται με την Άνοια και τη Νόσο Alzheimer, στους ακόλουθους ιστότοπους:

Ελληνικοί ιστότοποι :

1. www.moh.gov.gr
2. www.psychargos.gov.gr
3. Πανελλήνια Ομοσπονδία Νόσου Alzheimer και Συναφών Διαταραχών (www.alzheimer-federation.gr)
4. Εταιρεία Νόσου Alzheimer & Συναφών Διαταραχών Αθηνών (<http://www.alzheimerathens.gr>)
5. Ελληνική Εταιρεία Άνοιας (<http://www.anoiaghellas.gr>)
6. Εταιρεία Νόσου Alzheimer και Συγγενών Διαταραχών (www.alzheimer-hellas.gr)
7. Πανελλήνιο Ινστιτούτο Νευροεκφυλιστικών Νοσημάτων (www.pindis.gr)
8. Πανελλήνια Βιοτράπεζα Νευρολογικών Νοσημάτων (www.neuro-bio.gr)
9. Ψυχογηριατρική Εταιρεία «ο Νέστωρ» (www.nstr.gr)
10. ΜΚΟ ΑΠΟΣΤΟΛΗ (<http://www.mkoapostoli.com>)

11. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Άνοια και τη Νόσο Alzheimer (<http://www.alzheimer-drasi.gr>)
12. Γραμμή Ζωής www.lifelinehellas.gr
13. Ελληνική Ψυχογηριατρική Εταιρεία www.hellenicpra.gr
14. Σωματείο Φροντιστών Ασθενών με νόσο του Alzheimer και συναφείς διαταραχές www.caregiver.gr

Διεθνείς ιστότοποι :

1. <https://www.alz.org>
2. <http://www.alzheimer-europe.org>
3. <https://www.alz.co.uk>
4. <https://worlddementiacouncil.org>
5. <https://www.fightdementia.org.au>
6. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs362/en>

Όλοι οι συνεργαζόμενοι (ενότητα Γ΄) και εμπλεκόμενοι φορείς που συμμετέχουν στην ανάπτυξη και υλοποίηση του **Εθνικού Πιλοτικού Προγράμματος Πρόληψης και Προαγωγής της Υγείας των Ηλικιωμένων Ατόμων – Ηπιόνη**», καλούνται να αναρτήσουν στους ιστοτόπους τους σε ειδική ενότητα το παρόν έγγραφο, γενικές και ειδικές πληροφορίες για την Άνοια και τη Νόσο Alzheimer, πληροφορίες για δράσεις, ενέργειες, εκδηλώσεις, χρονοδιαγράμματα επισκέψεων καθώς και κάθε άλλου είδους λεπτομέρεια που αφορά στη διευκόλυνση της πρόσβασης των πολιτών και την ποιοτικότερη εξυπηρέτησή τους. Το εν λόγω πεδίο θα φέρει τον τίτλο «ΗΠΙΟΝΗ 2017» με αναφορά στο θέμα του προγράμματος.

Ζ. Για την εύρυθμη ανάπτυξη και οργάνωση του **Εθνικού Πιλοτικού Προγράμματος Πρόληψης και Προαγωγής της Υγείας των Ηλικιωμένων Ατόμων – ΗΠΙΟΝΗ**», καλούνται οι συνεργαζόμενοι και εμπλεκόμενοι φορείς και υπηρεσίες να λάβουν υπόψη τους τις ακόλουθες επισημάνσεις και να προβούν στις κατά περίπτωση δικές τους ενέργειες:

1. Όλες οι απαιτούμενες εργαστηριακές εξετάσεις που κρίνεται απαραίτητο να διενεργηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος, καθώς και κάθε άλλη επιπλέον διαγνωστική εξέταση, της οποίας η αναγκαιότητα θα προκύψει, είναι **απαραίτητο να διενεργούνται μέσω των διαδικασιών ηλεκτρονικής συνταγογράφησης του Ε.Ο.Π.Υ.Υ.**

Ιδιαίτερα επισημαίνεται ότι οι ανασφάλιστοι πολίτες μπορούν να παραπέμπονται σε όλες τις Δημόσιες Δομές του Ε.Σ.Υ., καθώς και να επισκέπτονται ιδιώτες ιατρούς που εθελοντικά θα παρέχουν τις υπηρεσίες τους στο πλαίσιο του Προγράμματος ανά Ιατρικό Σύλλογο.

2. Η Διοίκηση του Πανελληνίου Ιατρικού Συλλόγου σε συνεργασία με τις Διοικήσεις των Ιατρικών Συλλόγων – Μελών, συντονίζει τη διαμόρφωση και ανάπτυξη του Δικτύου Εθελοντών Ιδιωτών Ιατρών ανά Νομό και οικείο Ιατρικό Σύλλογο.

Οι ενδιαφερόμενοι Ιδιώτες Ιατροί, ψυχίατροι, νευρολόγοι, παθολόγοι, γενικοί ιατροί, κ.α., που προσφέρονται να παρέχουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους, **με δωρεάν εξέταση, σε πολίτες ανασφάλιστους και με οικονομική αδυναμία**, δηλώνουν γραπτώς με αίτηση το ενδιαφέρον τους, στους κατά τόπους Ιατρικούς Συλλόγους της χώρας για την εξυπηρέτηση των ενδιαφερομένων.

Κατά την προσέλευση των ενδιαφερομένων πολιτών, συμπληρώνονται όλα τα σχετικά έντυπα, διενεργούνται οι δοκιμασίες και καταχωρούνται οι σχετικές ιατρικές πράξεις στο Βιβλίο Πελατών που τηρούν, **με την ένδειξη δωρεάν και την παροχή μηδενικής απόδειξης για την παροχή υπηρεσιών.**

Οι οικείοι Ιατρικοί Σύλλογοι αναρτούν στους ιστοτόπους τους, σε ειδική ενότητα με αναφορά στο Πρόγραμμα, τα στοιχεία των ιδιωτών ιατρών που εθελοντικά θα παρέχουν τις υπηρεσίες τους στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΗΠΙΟΝΗ», προσδιορίζοντας τη χρονική περίοδο κατά την οποία θα παρέχεται η εν λόγω υπηρεσία.

Επιπλέον οι Ι.Σ. καλούνται να συμμετάσχουν με τους ιατρούς – μέλη τους, σε εκδηλώσεις ενημέρωσης, πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης των πολιτών.

3. Η Ελληνική Γeronτολογική και Γηριατρική Εταιρεία, έχει τον επιστημονικό συντονισμό του **Εθνικού Πιλοτικού Προγράμματος Πρόληψης και Προαγωγής της Υγείας των Ηλικιωμένων Ατόμων – ΗΠΙΟΝΗ**, στο πλαίσιο του οποίου αναπτύσσει δράσεις πληροφόρησης, ενημέρωσης, διαμόρφωσης διαδικασιών, διαχείρισης επιμέρους ζητημάτων, συνδράμει στην παρακολούθηση της βέλτιστης υλοποίησης και κατάθεσης νέων προτάσεων για συνέχιση του προγράμματος για κάθε επόμενο έτος.

4. Η Ιατρική Εταιρεία Αθηνών (Ι.Ε.Α.), με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Νόσου Alzheimer σε συνεργασία με τη Β' Νευρολογική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών, διοργανώνει ημερίδα ενημέρωσης του κοινού με θέμα « Νεότερα δεδομένα για τη νόσο Alzheimer και τις άνοιες». Η εν λόγω ημερίδα θα πραγματοποιηθεί το Σάββατο 23 Σεπτεμβρίου 2017 στο Κεντρικό Αμφιθέατρο του Νοσοκομείου «ΑΤΤΙΚΟΝ».

5. Η Ελληνική Ψυχιατρική Εταιρεία συμμετέχει στο Πρόγραμμα ΗΠΙΟΝΗ με την ανάπτυξη παρεμβάσεων, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επαγγελματιών υγείας και των πολιτών. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινής δράσης «Φιλικές προς την άνοια κοινότητες», η Ελληνική Εκπροσώπηση για τη Κοινή δράση στην Άνοια σε συνεργασία με την Ελληνική Ψυχιατρική Εταιρεία στοχεύει στην ενημέρωση, εκπαίδευση και

ευαισθητοποίηση του κοινού καθώς και στην ενημέρωση και εκπαίδευση Οργανισμών και φορέων στην κοινότητα ώστε να γίνουν φιλικόι προς τους ασθενείς με άνοια.

6. Ο Σύλλογος Ελλήνων Ψυχολόγων στο πλαίσιο του προγράμματος ΗΠΙΟΝΗ, θα πραγματοποιήσει εκπαιδευτικό σεμινάριο το οποίο θα απευθύνεται στους φοιτητές Ψυχολογίας με σκοπό να τους ευαισθητοποιήσει στο ζήτημα της Άνοιας και να τους εκπαιδεύσει στους τρόπους διάκρισης αυτής.

7. Ο Πανελλήνιος Ψυχολογικός Σύλλογος θα συμμετάσχει στο πρόγραμμα ΗΠΙΟΝΗ, με την πραγματοποίηση ημερίδας σε συνεργασία με άλλους επιστημονικούς φορείς, με θέμα την ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών Ψυχολόγων για την Άνοια, εστιάζοντας στην ενημέρωση για τα διαθέσιμα Ψυχομετρικά εργαλεία και την εκπαίδευση στη χορήγησή τους. Επιπλέον, στο πλαίσιο αναπτύσσεται η σύσταση ενός σταθερού και ενεργού δικτύου συνεχούς αλληλεπίδρασης, μέσω της ιστοσελίδας του φορέα και της επικοινωνίας με τα μέλη, για δράσεις που αφορούν στην καθιέρωση του προγράμματος ΗΠΙΟΝΗ, καθώς και την ενημέρωση και συμμετοχή όσο το δυνατόν μεγαλύτερου πληθυσμού επιστημόνων σε αυτό.

8. Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Νόσου Alzheimer και Συναφών Διαταραχών στην ιστοσελίδα της, διαθέτει ενημερωτικό υλικό για την πληροφόρηση των επαγγελματιών υγείας και των πολιτών για τα σωματεία νόσου Alzheimer που λειτουργούν στην Ελλάδα (πλήρη στοιχεία επικοινωνίας), καθώς και τις εκδηλώσεις που προγραμματίζονται για τον Παγκόσμιο Μήνα Νόσου Alzheimer από τα σωματεία Alzheimer ανά τη χώρα. Επιπλέον, είναι αναρτημένο μεταφρασμένο το υλικό της καμπάνιας 2017 της Παγκόσμιας Εταιρείας Νόσου Alzheimer καθώς και άλλο σχετικό ενημερωτικό υλικό.

9. Η Εταιρεία Νόσου Alzheimer & Συναφών Διαταραχών Αθηνών, στο πλαίσιο εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας Alzheimer, διοργανώνει εκδήλωση στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος καθώς και δράσεις ενημέρωσης των ηλικιωμένων ατόμων αλλά και ομάδες ενδυνάμωσης και πρόληψης της άνοιας. Στην ιστοσελίδα της εταιρείας είναι αναρτημένο σχετικό πληροφοριακό υλικό.

10. Η Γηριατρική Γεροντολογική Εταιρεία Νοτιοδυτικής Ελλάδος (Γ.Γ.Ε.ΝΔ Ελλάδος), θα συμμετάσχει στο πρόγραμμα ΗΠΙΟΝΗ, μέσω της διοργάνωσης επιστημονικών ημερίδων, της ενίσχυσης του προγράμματος του Σπιτιού Ημέρας, καθώς και των προγραμματισμό επισκέψεων σε ΚΑΠΗ και σε συγκεντρώσεις πνευματικών κέντρων των ενοριών, με σκοπό την ανίχνευση ατόμων με άνοια.

11. Ο Πανελλήνιος Σύλλογος Φυσικοθεραπευτών στο πλαίσιο του προγράμματος ΗΠΙΟΝΗ, έχει αναρτήσει στον ιστότοπό του, προτυποποιημένα έντυπα που αφορούν σε προγράμματα άσκησης στην πρόληψη της άνοιας, στην έγερση και μετακίνηση ασθενούς, στη

συνταγογράφηση άσκησης για τη νόσο Alzheimer, κ.α., τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν από φυσικοθεραπευτές για την υλοποίηση του προγράμματος.

Επίσης ο ΠΣΦ καλεί με δημόσια πρόσκληση συμμετοχής των ασθενών με άνοια για δωρεάν αξιολόγηση τους από φυσικοθεραπευτές σχετικά με την ικανότητα στάσης, δύναμης και ισορροπίας.(T.U.G test & δοκιμασία έγερσης 30 δευτερολέπτων από την καρέκλα) με ενημέρωση και προσδιορισμό των σχετικών παροχών στο πλαίσιο του ΕΚΠΥ από τον ΕΟΠΥΥ.

12. Ο Σύλλογος Ελλήνων Εργοθεραπευτών, στο πλαίσιο συνεργασίας με το πρόγραμμα «ΗΠΙΟΝΗ», έχει διαμορφώσει ενημερωτικό υλικό με θέμα : «Εργοθεραπευτική παρέμβαση σε ασθενείς με άνοια, για τη διατήρηση της λειτουργικότητάς τους» το οποίο έχει αναρτηθεί στον ιστότοπο του φορέα.

13. Η Ένωση Νοσηλευτών Ελλάδος προτείνει τις παρακάτω δράσεις:

- Στρογγυλά τραπέζια για την πρόληψη της άνοιας στα συνέδρια της ΕΝΕ και ΠΑΣΥΝΟ

- Ημερίδες που απευθύνονται στο Νοσηλευτικό προσωπικό, αλλά και στους άλλους επαγγελματίες υγείας για την πρόληψη της άνοιας, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Αθηνών και την Α' και Β' Νευρολογική Κλινική του Αιγινήτειου και Αττικού Νοσοκομείου για το Ακαδημαϊκό έτος 2017-18

- Δημιουργία εντύπου με οδηγίες επικοινωνίας νοσηλευτικού και λοιπού προσωπικού με ασθενείς με άνοια, οι οποίοι επισκέπτονται τα κέντρα υγείας ή τα ΤΕΠ με προβλήματα χειρουργικά, παθολογικά κ.α. ή νοσηλεύονται στα αντίστοιχα τμήματα

- Στο πλαίσιο ενημέρωσης και στήριξης των φροντιστών αυτών των ασθενών, προτείνει την οργάνωση ημερίδων, με συνεργασία των επαγγελματιών υγείας που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε αντίστοιχες δομές φροντίδας και των Δήμων.

14. Ο Πανελλήνιος Σύλλογος Επισκεπτών Υγείας έχει διαμορφώσει σχετικό υλικό ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για το γενικό πληθυσμό (αφίσα και παρουσίαση σε μορφή power point), υπόδειγμα προγράμματος παρέμβασης των Επισκεπτών-τριών Υγείας στην κοινότητα και στην οικογένεια καθώς και περιγραφή του ρόλου του Επισκέπτη-τριας Υγείας στη διαχείριση της Άνοιας, τα οποία μπορούν να αναζητηθούν στον ιστότοπο του φορέα.

Επισημαίνεται, ότι οι φορείς των επαγγελματιών υγείας που συμμετέχουν στο πρόγραμμα «ΗΠΙΟΝΗ» (Πανελλήνιος Σύλλογος Φυσικοθεραπευτών, Σύλλογος Ελλήνων Εργοθεραπευτών, Ένωση Νοσηλευτών Ελλάδος, Πανελλήνιος Σύλλογος Επισκεπτών Υγείας), καλούνται, να ενημερώσουν τα μέλη τους για να συμμετάσχουν στις επιμέρους ενέργειες και δράσεις σε τοπικό επίπεδο, να ορίσουν κατά περίπτωση περιφερειακούς

υπευθύνους που θα συμβάλλουν στην καλύτερη οργάνωση και δικτύωση με τους τοπικούς φορείς, να διαθέσουν εξειδικευμένους και έμπειρους επαγγελματίες υγείας προκειμένου να συμμετάσχουν σε ενημερωτικές και επιμορφωτικές εκδηλώσεις, να αναρτήσουν στους ιστοτόπους τους σχετικό πληροφοριακό υλικό για το πρόγραμμα «ΗΠΙΟΝΗ» και να παραπέμπουν σε συνδέσμους ιστοτόπων άλλων συνεργαζόμενων φορέων, να αξιοποιούν τα προτεινόμενα εργαλεία – δοκιμασίες (ενότητα Ε, (4δ)) από όλους τους επαγγελματίες υγείας κατά περίπτωση και ανάλογα με τις δυνατότητες και να παραπέμπουν τους ενδιαφερομένους σε Μονάδες Υγείας της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και σε εξειδικευμένα κέντρα.

Η. Οι αποδέκτες του παρόντος εγγράφου, παρακαλούνται να ενημερώσουν σχετικά τις υπηρεσίες και τους εποπτευόμενους Φορείς όπως και κάθε άλλο συνεργαζόμενο Φορέα καθώς και τα μέλη τους, προκειμένου να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες.

Προκειμένου να διαμορφωθεί η συνολική εικόνα των διενεργούμενων δράσεων και να εκτιμηθεί η ανταπόκριση των φορέων στην ενεργή συμμετοχή τους για την υλοποίηση αυτών, καλούνται οι φορείς να αποτυπώσουν τα ακόλουθα στοιχεία:

- **αριθμός ενημερωτικών εκδηλώσεων (ημερίδες, ομιλίες, τηλεοπτικές εκπομπές, δράσεις σε ανοιχτούς χώρους, κ.α.)**
- **αριθμός δράσεων επιμόρφωσης**
- **αριθμός ατόμων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα (ανά Κέντρο Υγείας, Δήμο, κ.α.)**
- **αριθμός ατόμων που παραπέμφθηκαν από κάθε φορέα για περαιτέρω διερεύνηση**
- **αριθμός διενεργούμενων επισκέψεων στην κατοικία**

Τα εν λόγω στοιχεία καλούνται να αποστέλλουν οι φορείς ως εξής :

- Οι δομές και υπηρεσίες υγείας του ΕΣΥ στις οικείες Υγειονομικές Περιφέρειες (όπως αναφέρονται στην ενότητα Ε', παράγραφο 2α)
- Οι Δήμοι (με συγκεντρωτικά στοιχεία από φορείς αρμοδιότητάς τους) στις Γεν. Δ/σεις Δημόσιας Υγείας & Κοινωνικής Μέριμνας των Περιφερειών της χώρας (ανά Περιφερειακή Ενότητα)
- Οι Δήμοι – μέλη του Ε.Δ.Δ.Υ.Π., στις αρμόδιες υπηρεσίες αυτού
- Οι Ιατρικοί Σύλλογοι στον Πανελλήνιο Ιατρικό Σύλλογο (με επιπλέον αναφορά στον αριθμό των ιατρών που εθελοντικά συμμετείχαν στο Πρόγραμμα ανά Ιατρικό Σύλλογο)
- Οι Επιστημονικές Εταιρείες, Επαγγελματικοί Σύλλογοι και Σύλλογοι ασθενών στην Ελληνική Γeronτολογική και Γηριατρική Εταιρεία

Οι εν λόγω φορείς καλούνται να αποστείλουν έως το τέλος Φεβρουαρίου 2018, τα προαναφερόμενα συγκεντρωτικά στοιχεία στο Υπουργείο Υγείας στη Δ/ση

Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας & Πρόληψης/Τμήμα Αγωγής Υγείας & Πρόληψης του Υπουργείου Υγείας.

Επίσης, το Γραφείο Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων του Υπουργείου Υγείας, παρακαλείται όπως ενημερώσει σχετικά όλα τα έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης.

Η Δ/ση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, παρακαλείται να αναρτήσει στην ιστοσελίδα του Υπουργείου (στην ενότητα για τον Πολίτη και στην ενότητα Υγείας / Υγεία Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας Δράσεις και Προγράμματα Αγωγής Υγείας), το παρόν έγγραφο.

Το Γραφείο του Αναπληρωτή Γενικού Γραμματέα και η Δ/ση Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και Πρόληψης εκφράζουν τις ευχαριστίες τους σε όλους τους συνεργαζόμενους και εμπλεκόμενους φορείς για την αρωγή τους και την εργασία που προσέφεραν σε κάθε επίπεδο, για τη διαμόρφωση, ανάπτυξη και υλοποίηση του «Εθνικού Πιλοτικού Προγράμματος Πρόληψης και Προαγωγής της Υγείας των Ηλικιωμένων Ατόμων, ΗΠΙΟΝΗ» για το έτος 2017.

**Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ**

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΒΑΡΔΑΡΟΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

1. Υπουργεία, Δ/σεις Διοικητικού, (για ενημέρωση υπηρεσιών και εποπτευόμενων φορέων)
2. Υπουργείο Εσωτερικών & Διοικητικής Ανασυγκρότησης
  - α. Γενική Διεύθυνση Τοπικής Αυτοδιοίκησης
  - β. Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας
Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Δραγατσανίου 1, 105 59 Αθήνα
3. Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
Δ/ση Προστασίας των Ηλικιωμένων
Σολωμού 60, 104 32 Αθήνα
4. Διαρκής Ιερά Σύνοδος Εκκλησίας της Ελλάδος, Ι. Γενναδίου 14, 11521 Αθήνα (για ενημέρωση Ι.Μ.)

5. Όλες τις Υγειονομικές Περιφέρειες, Γραφ. κ.κ. Διοικητών (με την παράκληση να ενημερωθούν όλοι οι εποπτευόμενοι φορείς τους)
6. Όλες τις Περιφέρειες της χώρας (με την παράκληση να ενημερωθούν οι Γεν Δ/νσεις Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας και οι αρμόδιες υπηρεσίες των Π.Ε.)
7. Οι Αποκεντρωμένες Διοικήσεις της χώρας (με την παράκληση να ενημερωθούν οι εποπτευόμενοι ΟΤΑ)
8. Ε.Ο.Π.Υ.Υ.
Δ/νση Στρατηγικού Σχεδιασμού/Τμήμα ΕΚΠΥ & Προγραμμάτων Πρόληψης & Προαγωγής Υγείας, Απ. Παύλου 12, 151 23 Μαρούσι
9. ΚΕΕΛΠΝΟ, Γραφ. κ. Προέδρου, Αγράφων 3-5, 15123 Μαρούσι Αττικής
10. Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας, Λ. Αλεξάνδρας 196, 115 21, Αθήνα
11. Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας, Ακαδημίας 65 & Γενναδίου, 106 78, Αθήνα
12. Ελληνικό Διαδημοτικό Δίκτυο Υγιών Πόλεων – Προαγωγής Υγείας Παλαιολόγου 9, Μαρούσι 151 24, Αθήνα
13. Πανελλήνιος Ιατρικός Σύλλογος
Πλουτάρχου 3, 106 75 Αθήνα (με την παράκληση να ενημερωθούν οι Ι.Σ.-μέλη)
14. Ιατρική Εταιρεία Αθηνών
Μαιάνδρου 23, 115 28 Αθήνα (με την παράκληση να ενημερωθούν τα μέλη και οι συνεργαζόμενες επιστημονικές εταιρείες)
15. Ελληνική Γεροντολογική και Γηριατρική Εταιρεία
Κάνιγγος 23, 106 77 Αθήνα
16. Γηριατρική και Γεροντολογική Εταιρεία Νοτιοδυτικής Ελλάδος (Γ.Γ.Ε.Ν.Ε.)
Νέα Εθνική Οδός Πατρών – Αθηνών 9, 264 41 Πάτρα
17. Ελληνική Εταιρεία Γενικής Ιατρικής
Ν. Κουντουριώτη 21, 546 25 Θεσσαλονίκη
18. Ελληνική Ψυχιατρική Εταιρεία, Παπαδιαμαντοπούλου 11, 11528 Αθήνα
19. Πανελλήνιος Ψυχολογικός Σύλλογος, Τζώρτζ 10 Πλ. Κάνιγγος, 10677, Αθήνα
20. Σύλλογος Ελλήνων Ψυχολόγων, Λ. Βασιλίσσης Αμαλίας 42, 10558, Αθήνα
21. Εταιρεία Νόσου Alzheimer και Συναφών Διαταραχών Αθηνών, Μάρκου Μουσούρου 89, 116 36 Παγκράτι
22. Πανελλήνια Ομοσπονδία Νόσου Alzheimer & Συγγενών Διαταραχών, Πέτρου Συνδίκου 13, 546 43 Θεσσαλονίκη
23. Σύλλογος Ελλήνων Εργοθεραπευτών
Γαβριηλίδου 8, 111 41, Αθήνα
24. Πανελλήνιος Σύλλογος Φυσικοθεραπευτών
Λ. Αλεξάνδρας 34, 114 73 Αθήνα

25. Ένωση Νοσηλευτών Ελλάδος
Βασ. Σοφίας 47, 10676 Αθήνα
26. Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος
Τοσίτσα 19, 106 83 Αθήνα
27. Πανελλήνιος Σύλλογος Επισκεπτών Υγείας
Παπαρηγοπούλου 15, 105 61 Αθήνα
28. Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ) Λεωφ. Ελ. Βενιζέλου 236, 163
41 (με την παράκληση να ενημερώσουν τους Συλλόγους Μέλη)
29. Γραμμή Ζωής, Κοδράτου 4 Μεταξουργείο 10437, Αθήνα

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

1. Γραφ. Υπουργού Υγείας
2. Γραφ. Αναπλ. Υπουργού Υγείας
3. Γραφ. Γενικών Γραμματέων (3)
4. Γραφ. Προϊσταμένων Γεν. Δ/σεων (3)
5. Δ/σεις και Αυτοτελή Τμήματα του Υπουργείου
6. Δ/ση Ψυχικής Υγείας
7. Δ/ση Π.Φ.Υ. & Πρόληψης (5)